

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annettua lakia siten, että siinä otetaan huomioon 22 päivänä kesäkuuta 2000 annettu Euroopan unionin neuvoston asetus kaksikäyttötuotteiden ja -teknologian vientiä koskevan yhteisön valvontajärjestelmän perustamisesta ja samana päivänä hyväksytty neuvoston yhteinen toiminta tiettyihin sotilaallisiin loppukäyttöihin liittyvän teknisen avun valvonnasta.

Uudistetun yhteisölainsäädännön edellyttämällä tavalla ehdotetaan kansallista kaksikäyttötuotteiden vientivalvontajärjestelmää muutettavaksi siten, että se kattaisi myös sellaiset valvonnalaisten tuotteiden luetteloon kuulumattomat tuotteet, jotka toimitetaan sotilaalliseen loppukäyttöön Yhdistyneiden Kansakuntien (YK), Euroo-

pan unionin (EU) tai Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (ETYJ) aseidenvienti kiellon alaisiin maihin. Toisaalta yhteisötoimitusten ja kauttakuljetusten luvanvaraisuutta ehdotetaan vähennettäväksi ja vientilupien hallinnointia helpotettavaksi uudella Euroopan yhteisön yleislisenssillä. Yhteisölainsäädännön oikeusperustan muuttamisen vuoksi ehdotetaan poistettavaksi päällekkäinen sääntely kansallisesta lainsäädännöstä. Samoin ehdotetaan tehtäväksi teknisiä, terminologiaan liittyviä muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Ennen lain voimaantuloa vireille tulleisiin hakemuksiin ehdotetaan sovellettavaksi vireilletulohetkellä voimassa olleita säännöksiä.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Vientivalvonnalla tarkoitetaan yleensä asesulku ja muin poliittisin perustein tapahtuvaa strategisten tuotteiden eli tavanomaisten aseiden ja kaksikäyttötuotteiden viennin valvontaa. Kaksikäyttötuotteet ovat tyypillisesti sellaisia tuotteita, joita voidaan käyttää sekä sotilas- että siviilitarkoituksiin ja jotka liittyvät yleensä joukkotuhoaseiden, ohjusjärjestelmien tai tavanomaisten aseiden valmistukseen tai käyttöön. Valvonnalaisten tuotteiden luettelot ja lupamenettelyjen suuntaviivat valmistellaan kansainvälisissä vientivalvontajärjestelyissä, joita ovat tavanomaisten aseiden ja kaksikäyttötuotteiden vientival-

vontajärjestely (Wassenaarin järjestely), kemiallisten ja biologisten tuotteiden vientivalvontajärjestely (Australian ryhmä), ohjusteknologian valvontajärjestely (MTCR) sekä ydinalan valvontajärjestely (NSG).

Nykyinen Euroopan unionin kaksikäyttötuotteiden valvontajärjestelmä perustuu kaksikäyttötuotteiden vientiä koskevan yhteisön valvontajärjestelmän käyttöönottamisesta annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 3381/94 ja neuvoston päätökseen 94/942/YUTP. Näistä ensin mainittu sääntele lähinnä lupia ja hallinnollista yhteistyötä ja jälkimmäinen valvonnallaisia tuotteita. Neuvoston asetus on annettu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen nykyisen 133 artiklan ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen nykyisen 13 artiklan nojalla.

Uuden asetuksen voimaan tullessa oikeusperustaksi tulee ainoastaan 133 artikla. Valvontajärjestelmää täydentävä yhteinen toiminta tulee perustumaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 14 artiklaan.

Hyväksyessään lainsäädännön, jota alettiin soveltaa 1 päivästä heinäkuuta 1995, neuvosto ja komissio sopivat neuvoston pöytäkirjaan liitettyssä lausumassa, että valvontajärjestelmää olisi tarkasteltava uudelleen myöhemmin ja että nykyistä järjestelmää olisi pidettävä siirtymäaikaa koskevana.

Uusi neuvoston asetus kaksikäyttötuotteiden ja -teknologian vientiä koskevan yhteisön valvontajärjestelmän perustamisesta (EY) N:o 1334/2000 ja yhteinen toiminta tiettyihin sotilaallisiin loppukäyttöihin liittyvän teknisen avun valvonnasta (2000/401/YUTP) parantavat yhteisön nykyistä valvontajärjestelmää vähentämällä yhteisötoimitusten luvanvaraisuutta, yksinkertaistamalla vientilupamenettelyjä yhteisön yleisluvan avulla, asettamalla aineettoman teknologian siirron sähköisin välinein valvonnan alaiseksi ja laajentamalla valvontaluetteloon kuulumattomien tuotteiden valvontamahdollisuuksia viennissä YK:n, EU:n tai ETYJ:n aseidenvientipakotteiden alaisiin maihin.

Eräin osin neuvoston asetuksessa ja yhteisessä toiminnassa joko edellytetään täydentävien kansallisten säännösten antamista jäsenvaltioissa tai tehdään niiden antaminen mahdolliseksi. Sen johdosta tarvitaan edelleenkin kansallinen vientivalvontalaki. Toisaalta, neuvoston asetuksen oikeusperustan muuttaminen yksinomaan Euroopan yhteisön perustamis-sopimuksen 133 artiklaan perustuvaksi edellyttää, että kansallisesta lainsäädännöstä poistetaan yhteisösäännösten kanssa päällekkäinen sääntely.

EU:n nykyinen valvontajärjestelmä otettiin huomioon, kun hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta (HE 69/1996 vp). Neuvoston asetukselta poiketen kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annettussa laissa (562/1996), jäljempänä vientivalvontalaki, *kaksikäyttötuote* määriteltiin laajasti siten, että varsinaisten tuotteiden lisäksi sillä tar-

koitetaan myös palveluja ja muita hyödykkeitä, joita voidaan käyttää sekä siviili- että sotilaallisiin tarkoituksiin. Hallituksen esityksen mukaan lain soveltamisalaan tulivat kuulumaan näin ollen esimerkiksi tietokoneohjelmat, koulutus ja rahoituspalvelut, joilla voi olla merkitystä sotilaallisille ohjelmille. Näkyvän teknologian lisäksi myös aineeton tai näkymätön (intangible) siirto, esimerkiksi puhelimitse tai sähköisesti tietokoneella, on valvonnan alaista.

Ohjelmistojen ja teknologian siirto sähköisillä viestimillä, telekopiolaitteella tai puhelimella sisällytetään yhteisön valvontajärjestelmään neuvoston asetuksella vasta nyt, joten sen johdosta ei tarvitse muuttaa vientivalvontalain mukaista kaksikäyttötuotteen määritelmää.

Nykyisen kaksikäyttötuotteen määritelmän voidaan katsoa kattavan myöskin neuvoston yhteiseen toimintaan (2000/401/YUTP) sisältyvän teknisen avun, jolla tarkoitetaan kaikkea teknistä tukea mukaan lukien suullisessa muodossa annettu tuki, joka liittyy korjaamiseen, kehittämiseen, valmistukseen, kokoamiseen, testaamiseen, kunnossapitoon tai muuhun tekniseen palveluun, joka voi olla muodoltaan neuvontaa, koulutusta, käytännön tietojen tai taitojen välittämistä tai konsulttipalveluja. Valvontaa voidaan soveltaa nykyisen määritelmän perusteella sekä yhteisen toiminnan 2 artiklassa mainittuihin joukkotuhoseisiin liittyvään tekniseen apuun että 3 artiklassa tarkoitettuun muuhun sotilaalliseen loppukäyttöön tarkoitettuun tekniseen apuun. Voimassa olevan lain 9 §:n rangaistussäännös kattaa yhteisessä toiminnassa mainitun teknisen avun eikä tältä osin ole tarvetta ryhtyä yhteisen toiminnan 5 artiklassa edellytettyihin erillisiin täytäntöpanotoimenpiteisiin.

Sen sijaan voimassa olevaa rangaistussäännöstä muutettaisiin kattamaan viejän laajentunut ilmoitusvelvollisuus voimaan tulevan yhteisölainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Vientivalvontalain 1 §:ssä oleva viittaus EU-säädöksiin muutettaisiin vastaamaan uutta neuvoston asetusta ja yhteistä toimintaa.

Vientivalvontalain 2 §:ssä *yhteisötoimituksella* tarkoitetaan nykyisen määritelmän mukaan kaksikäyttötuotteen toimittamista

toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon silloin, kun kyseessä on neuvoston päätöksen liitteessä IV tai V tarkoitettu tuote ja *kauttakuljetuksella* kaksikäyttötuotteen kuljettamista Suomen alueen kautta Euroopan yhteisön ulkopuolelle tai, neuvoston asetuksesta poiketen, myöskin neuvoston päätöksen liitteessä IV tai V tarkoitettua tuotteen kuljettamista Suomen alueen kautta toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon. Uuteen neuvoston asetukseen ei sisälly enää kansallisia poikkeuksia varten tarkoitettua liitettä V, joten sitä koskevat viittaukset poistettaviksi lain 2 §:stä. Samalla ehdotetaan poistettaviksi päällekkäisen sääntelyn välttämiseksi *viennin, yhteisötoimituksen ja kauttakuljetuksen* määritelmät sekä viittaukset kauttakuljetukseen lain 1, 3, ja 8 §:ssä.

Vientivalvontalain 3 §:n 1 momentin mukaan kaksikäyttötuotteen vienti, yhteisötoimitus ja kauttakuljetus on sallittu vain kauppaja- ja teollisuusministeriön myöntämän luvan (vientilisenssi) perusteella. Neuvoston uudella asetuksella otetaan käyttöön Euroopan yhteisön myöntämä yleinen vientilupa useimmille kaksikäyttötuotteille, joita viedään Australiaan, Kanadaan, Japaniin, Norjaan, Puolaan, Sveitsiin, Tšekin tasavaltaan, Unkariin, Uuteen-Seelantiin ja Yhdysvaltoihin. Siksi lain 3 §:n 1 momenttiin lisättäisiin luvan myöntäjäksi Euroopan unioni. Käytännössä yhteisön yleislupa korvaa kaksikäyttötuotteiden vientilisensioinnista annetun kauppaja- ja teollisuusministeriön päätöksen (54/1997) 3 §:ään sisältyvän yleislisenssin. Yhteisön yleisluvan tuotekate on nykyistä kauppaja- ja teollisuusministeriön myöntämää yleislisenssiä laajempi erityisesti salausteknologiatuotteiden osalta. Valtioneuvostolla säilyisi oikeus päättää kansallisen yleislisenssin käyttöoikeuden laajentamisesta. Yhdenmukaisuuden vuoksi sana "lisenssi" korvattaisiin sanalla "lupa" lain 3—5 ja 10 §:ssä. Lisäksi lisättäisiin lain 3 §:ssä säädettyihin luvan myöntämisehtoihin uusi kohta, neuvoston asetuksen 8 artiklan d kohtaa vastaavasti. Tämä olisi lähinnä tekninen muutos, sillä vastaavaa lupakriteeriä sovelletaan jo tällä hetkellä.

Vientivalvontalain 4 §:n mukaan valvontanalaisten tuotteiden luetteloon

kuulumattoman tuotteen luvanvaraisuus on rajoittunut ainoastaan 4 §:n 1 ja 2 momentissa mainittuihin joukkotuloaseiden tai niiden maaliin saattamiseen soveltuviin ohjusten kehittämiseen, tuotantoon, ylläpitoon tai varastointiin. Voimaan tulevan neuvoston asetuksen mukaisesti 4 §:ään lisättäisiin uusi 2 ja 3 momentti, joissa luvanvaraisuus laajennetaan koskemaan tavanomaisiin aseisiin liittyvä sotilaallinen loppukäyttö silloin, kun ostajamaahan tai määrämaahan kohdistuu YK:n, EU:n tai ETYJ:n aseidenvientikielto. Lain 4 § kattaisi silloin edellä mainitun mukaisesti myöskin yhteisessä toiminnassa mainitun teknisen avun silloin, kun se liittyy 2 artiklassa mainittuihin joukkotuloasetartoituksiin tai 3 artiklassa tarkoitettuun muuhun sotilaalliseen loppukäyttöön. Viejän ilmoitusvelvollisuutta laajennettaisiin vastaavalla tavalla muuttamalla 4 §:n 2 momenttia ja siirtämällä se 4 §:n 4 momentiksi. Viejän ilmoitusvelvollisuuden laajentamisen vuoksi muutettaisiin myös lain 9 §:n 2 momentin rangaistussäännöstä.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Pidemmällä aikavälillä esitys edesauttaa suomalaisten yritysten toimintaedellytysten saattamista samalle tasolle kilpailijamaiden kanssa.

3. Asian valmistelu

Neuvoston asetuksen valmistelujen yhteydessä informoitiin eduskuntaa valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:n nojalla (ulkoasiainvaliokunnan lausunto 17 vp/1998/19.1.99 ja suuren valiokunnan lausunto U 74/1998 vp/19.2.99).

Ehdotetut muutokset perustuvat neuvoston asetukseen ja yhteiseen toimintaan, joita on valmisteltu neuvoston vientivalvontatyöryhmässä kaksi vuotta. Kansalliseen valmisteluun ovat osallistuneet valtioneuvoston asettamassa vientivalvontaneuvottelukunnassa edustettuina olevat kauppaja- ja teollisuusministeriön, ulkoasiainministeriön, sisäasiainministeriön, puolustusministeriön, liikenneministeriön,

tullihallituksen, suojelupoliisin sekä teollisuuden ja työnantajien TT/MET:n edustajat.

4. Voimaantulo

Voimaan tulevan neuvoston asetuksen 24 artiklan mukaisesti asetus tulee voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä, kun se julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä. Asetus julkaistiin 30 päivänä kesäkuuta 2000, joten se tulee voimaan 28 päivänä syyskuuta 2000.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Ennen lain voimaantuloa vireille tulleisiin hakemuksiin sovellettaisiin niiden vireilletuloajankohtana voimassa olleita säännöksiä.

Lailla kumottaisiin kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annettu asetus (645/1996) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen sekä kaksikäyttötuotteiden vientilisensioinnista annettu edellä mainittu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta 26 päivänä heinäkuuta 1996 annetun lain (562/1996) 1 §:n 1 momentti, 2—5 ja 8 §, 9 §:n 2 momentti ja 10 § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Kaksikäyttötuotteiden ja -teknologian vientiä koskevan yhteisön valvontajärjestelmän perustamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1334/2000, jäljempänä neuvoston asetus, ja neuvoston yhteisessä toiminnassa tiettyihin sotilaallisiin loppukäyttöihin liittyvän teknisen avun valvonnasta (2000/401/YUTP), jonka neuvosto on hyväksynyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 14 artiklan perusteella säädetyn lisäksi on kaksikäyttötuotteiden vientiä ja yhteisötoimituksia rajoitettaessa (*vientivalvonta*) voimassa, mitä tässä laissa säädetään ja sen nojalla säädetään tai määrätään.

2 §

Kaksikäyttötuote

Tässä laissa tarkoitetaan kaksikäyttötuotteella tuotetta, teknologiaa, palvelua ja muuta hyödykettä, jota normaalin siviililuontoisen käyttönsä tai sovellutuksensa ohella voidaan käyttää joukkotuhoojien tai niiden maaliin saattamiseen tarkoitettujen ohjusjärjestelmien kehittelyyn tai valmistukseen taikka jolla voidaan edistää yleistä sotilaallista toimintakykyä.

3 §

Luvanvaraisuus

Neuvoston asetuksen tai tämän lain nojalla valvonnanalaisen kaksikäyttötuotteen vienti ja yhteisötoimitus on sallittu vain Euroopan yhteisön tai kauppaja teollisuusministeriön myöntämän luvan perusteella. Kauppaja teollisuusministeriön lupa voidaan jättää myöntämättä:

1) jos Suomea koskevien kansainvälisten sopimusten, sitoumusten ja velvoitteiden noudattaminen sitä edellyttää;

2) jos Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden tai Suomen turvallisuusetujen edistäminen sekä kansainvälisen turvallisuuden ylläpitämisen tukeminen sitä edellyttävät;

3) jos ulkomailta peräisin olevien strategisen vientivalvonnan piiriin kuuluvien tuotteiden saannin esteettömyyden varmistaminen tai niiden saantia koskevien ehtojen noudattaminen sitä edellyttää;

4) jos tavara tai palvelu on tuotu Suomeen jälleenvientirajoituksin tai -kieltoin; tai

5) jos aiottuun lopulliseen käyttöön ja sen kiertämisvaaraan liittyvät näkökohdat sitä edellyttävät.

Vientilupa tulee esittää tulliviranomaisille myös neuvoston asetuksen 21 artiklassa tarkoitettujen yhteisötoimitusten osalta.

Viennin luvanvaraisuuden osalta on lisäksi voimassa, mitä 4 §:ssä säädetään.

4 §

Tuoteluetteloon kuulumattoman tuotteen viennin ja yhteisötoimituksen luvanvaraisuus

Aiottaessa viedä Euroopan yhteisön ulkopuolelle tai toimittaa toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon tuotteita, palveluja tai muita hyödykkeitä, jotka eivät sisälly tämän lain nojalla annettuun tuoteluetteloon, on viennin ja yhteisötoimituksen yhteydessä esitettävä vientilupa, jos viejä on saanut kauppaja- ja teollisuusministeriöltä ilmoituksen siitä, että tuote on tai se voi olla kokonaan tai osaksi tarkoitettu käyttöön, joka liittyy kemiallisten, biologisten tai ydinaseiden kehittämiseen, tuotantoon, käsittelyyn, käyttöön, ylläpitoon, varastointiin, havaitsemiseen, tunnistamiseen tai levittämiseen taikka tällaisten, aselukujärjestelyjen alaan kuuluvien aseiden maaliinsaattamiseen soveltuvien ohjusten kehittämiseen, tuotantoon, ylläpitoon tai varastointiin.

Tuoteluetteloon kuulumattomien kaksikäyttötuotteiden vienti on luvanvaraista myös, jos ostajamaahan tai määrämaahan kohdistuu neuvoston hyväksymällä yhteisellä kannalla tai yhteisellä toiminnalla, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätöksellä tai Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston sitovalla päätöslauselmalla määrätty aseidenvientikielto ja jos viejä on saanut kauppaja- ja teollisuusministeriöltä ilmoituksen siitä, että kyseiset tuotteet ovat tai voivat olla kokonaan tai osittain tarkoitettut sotilaalliseen loppukäyttöön. Sotilaallisella loppukäytöllä tarkoitetaan:

1) sisällyttämistä puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun lain (242/1990) perusteella lueteltuihin puolustustarvikkeisiin;

2) tuotanto-, testaus- tai analysointilaitteiden ja niiden komponenttien käyttöä edellä mainitussa luettelossa olevien puolustustarvikkeiden kehittämiseen, tuotantoon tai ylläpitoon;

3) valmiiksi jalostamattomien tuotteiden käyttöä edellä mainitussa luettelossa olevien puolustustarvikkeiden tuotantolaitoksessa.

Tuoteluetteloon kuulumattomien kaksikäyttötuotteiden vienti on luvanvaraista myös, jos viejä on saanut kauppaja- ja teolli-

suusministeriöltä ilmoituksen siitä, että kyseiset tuotteet ovat tai voivat olla kokonaan tai osittain tarkoitettut käytettäväksi puolustustarvikeluettelossa lueteltujen sellaisten puolustustarvikkeiden osina tai komponentteina, jotka on viety Suomen alueelta ilman lupaa tai Suomen lainsäädännössä säädetyn luvan vastaisesti.

Jos viejä tietää tai viejällä on syytä epäillä, että tuote on kokonaan tai osaksi tarkoitettu johonkin 1—3 momentissa mainittuun käyttöön, viejän tulee ilmoittaa asiasta kauppa- ja teollisuusministeriölle, joka päättää luvanvaraisuudesta.

5 §

Luvan peruuttaminen tai sen ehtojen muuttaminen

Kauppaja- ja teollisuusministeriöllä on oikeus peruuttaa vientilupa tai muuttaa sen ehtoja, jos hakemuksessa on annettu virheellisiä tietoja tai jos olosuhteet ovat luvan myöntämisen jälkeen muuttuneet niin, että Suomen kansainväliset sitoumukset tai velvoitteet sitä edellyttävät.

8 §

Viennin ja yhteisötoimitusten valvonta

Kaksikäyttötuotteiden vientiä ja yhteisötoimituksia valvoo tullilaitos.

9 §

Rangaistukset

Joka huolimattomuudesta rikkoo 4 §:n 4 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava *kaksikäyttötuotteiden vientivalvontailmoituksen laiminlyömisestä* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

10 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan tarvittaessa antaa valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää neuvoston asetuksen liitteen I tuotekatteen laajentamisesta ja päättää yleisluvan käyttöoikeuden laajentamisesta.

Kauppa- ja teollisuusministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä lupamenettelystä ja lupahakemukseen liitettävistä selvityksistä sekä asettaa luvan käytölle ehtoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2000.

Tällä lailla kumotaan kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta 23 päivänä elokuuta 1996 annettu asetus (645/1996) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen sekä kaksikäyttötuotteiden vientilisensioinnista 9 päivänä tammikuuta 1997 annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös (54/1997).

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleisiin lupahakemuksiin sovelletaan niiden vireilletuloajankohtana voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Kimmo Sasi*

Laki**kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta 26 päivänä heinäkuuta 1996 annetun lain (562/1996) 1 §:n 1 momentti, 2—5 ja 8 §, 9 §:n 2 momentti ja 10 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Soveltamisala

Neuvoston asetuksessa kaksikäyttötuotteiden vientiä koskevan yhteisön valvontajärjestelmän käyttöön ottamisesta (EY) N:o 3381/94 ja neuvoston päätöksessä kaksikäyttötuotteiden viennin valvontaa koskevasta yhteisestä toiminnasta, jonka neuvosto on hyväksynyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.3 artiklan perusteella, (94/942/YUTP) säädetyn lisäksi on kaksikäyttötuotteiden vientiä, yhteisötoimituksia ja *kauttakuljetusta* rajoitettaessa (vientivalvonta) voimassa, mitä tässä laissa säädetään ja sen nojalla säädetään tai määrätään.

Kaksikäyttötuotteiden ja -teknologian vientiä koskevan yhteisön valvontajärjestelmän perustamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1334/2000 ja neuvoston yhteisessä toiminnassa tiettyihin sotilaallisiin loppukäyttöihin liittyvän teknisen avun valvonnasta (2000/401/YUTP), jonka neuvosto on hyväksynyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 14 artiklan perusteella, säädetyn lisäksi on kaksikäyttötuotteiden vientiä ja yhteisötoimituksia rajoitettaessa (vientivalvonta) voimassa, mitä tässä laissa säädetään ja sen nojalla säädetään tai määrätään.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) kaksikäyttötuotteella tuotetta, teknologiaa, palvelua ja muuta hyödykettä, jota normaalin siviililuontoisen käyttönsä tai sovellutuksensa ohella voidaan käyttää joukkotuhuoseiden tai niiden maaliinsaattamiseen tarkoitettujen ohjusjärjestelmien kehittelyyn tai valmistukseen taikka jolla voidaan edistää yleistä sotilaallista toimintakykyä;

2 §

Kaksikäyttötuote

Tässä laissa tarkoitetaan kaksikäyttötuotteella tuotetta, teknologiaa, palvelua ja muuta hyödykettä, jota normaalin siviililuontoisen käyttönsä tai sovellutuksensa ohella voidaan käyttää joukkotuhuoseiden tai niiden maaliinsaattamiseen tarkoitettujen ohjusjärjestelmien kehittelyyn tai valmistukseen taikka jolla voidaan edistää yleistä sotilaallista toimintakykyä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2) viennillä kaksikäyttötuotteen toimittamista Euroopan yhteisön ulkopuolelle;

3) yhteisötoimituksella kaksikäyttötuotteen toimittamista toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon silloin, kun kyseessä on neuvoston päätöksen liitteessä IV tai V tarkoitettu tuote; ja

4) kauttakuljetuksella kaksikäyttötuotteen kuljettamista Suomen alueen kautta Euroopan yhteisön ulkopuolelle tai neuvoston päätöksen liitteessä IV tai V tarkoitetun tuotteen kuljettamista Suomen alueen kautta toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon.

3 §

Luvanvaraisuus

Kaksikäyttötuotteen vienti, yhteisötoimitus ja kauttakuljetus on sallittu vain kauppa- ja teollisuusministeriön myöntämän luvan (vientilisenssi) perusteella. Lupa voidaan jättää myöntämättä:

1) jos Suomea koskevien kansainvälisten sopimusten, sitoumusten ja velvoitteiden noudattaminen sitä edellyttää;

2) jos Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden tai Suomen turvallisuusetujen edistäminen sekä kansainvälisen turvallisuuden ylläpitämisen tukeminen sitä edellyttävät;

3) jos ulkomailta peräisin olevien strategisen vientivalvonnan piiriin kuuluvien tuotteiden saannin esteettömyyden varmistaminen tai niiden saantia koskevien ehtojen noudattaminen sitä edellyttää; tai

4) jos tavara tai palvelu on tuotu Suomeen jälleenvientirajoituksin tai -kieltoin.

Vientilisenssi tulee esittää tulliviranomaiselle myös yhteisötoimitusten osalta.

Viennin luvanvaraisuuden osalta on lisäksi voimassa, mitä 4 §:ssä säädetään.

Neuvoston asetuksen tai tämän lain nojalla valvonnanalaisen kaksikäyttötuotteen vienti ja yhteisötoimitus on sallittu vain Euroopan yhteisön tai kauppa- ja teollisuusministeriön myöntämän luvan perusteella. Kauppa- ja teollisuusministeriön lupa voidaan jättää myöntämättä:

1) jos Suomea koskevien kansainvälisten sopimusten, sitoumusten ja velvoitteiden noudattaminen sitä edellyttää;

2) jos Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden tai Suomen turvallisuusetujen edistäminen sekä kansainvälisen turvallisuuden ylläpitämisen tukeminen sitä edellyttävät;

3) jos ulkomailta peräisin olevien strategisen vientivalvonnan piiriin kuuluvien tuotteiden saannin esteettömyyden varmistaminen tai niiden saantia koskevien ehtojen noudattaminen sitä edellyttää;

4) jos tavara tai palvelu on tuotu Suomeen jälleenvientirajoituksin tai -kieltoin; tai

5) jos aiottuun lopulliseen käyttöön ja sen kiertämisvaaraan liittyvät näkökohdat sitä edellyttävät.

Vientilupa tulee esittää tulliviranomaisille myös neuvoston asetuksen 21 artiklassa tarkoitettujen yhteisötoimitusten osalta.

Viennin luvanvaraisuuden osalta on lisäksi voimassa, mitä 4 §:ssä säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

*Tuoteluetteloon kuulumattoman tuotteen
viennin ja yhteisötoimituksen luvanvarai-
suus*

Aiottaessa viedä Euroopan yhteisön ulkopuolelle tai toimittaa toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon tuotteita, palveluja tai muita hyödykkeitä, jotka eivät sisälly tämän lain nojalla annettuun tuoteluetteloon, on viennin ja yhteisötoimituksen yhteydessä esitettävä vientilisenssi, jos viejä on saanut kauppaja- ja teollisuusministeriöltä ilmoituksen siitä, että tuote on tai se voi olla kokonaan tai osaksi tarkoitettu käyttöön, joka liittyy kemiallisten, biologisten tai ydinaseiden kehittämiseen, tuotantoon, käsittelyyn, käyttöön, ylläpitoon, varastointiin, havaitsemiseen, tunnistamiseen tai levittämiseen taikka tällaisten, asesulkujärjestelyjen alaan kuuluvien aseiden maaliinsaattamiseen soveltuvien ohjusten kehittämiseen, tuotantoon, ylläpitoon tai varastointiin.

Aiottaessa viedä Euroopan yhteisön ulkopuolelle tai toimittaa toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon tuotteita, palveluja tai muita hyödykkeitä, jotka eivät sisälly tämän lain nojalla annettuun tuoteluetteloon, on viennin ja yhteisötoimituksen yhteydessä esitettävä *vientilupa*, jos viejä on saanut kauppaja- ja teollisuusministeriöltä ilmoituksen siitä, että tuote on tai se voi olla kokonaan tai osaksi tarkoitettu käyttöön, joka liittyy kemiallisten, biologisten tai ydinaseiden kehittämiseen, tuotantoon, käsittelyyn, käyttöön, ylläpitoon, varastointiin, havaitsemiseen, tunnistamiseen tai levittämiseen taikka tällaisten, asesulkujärjestelyjen alaan kuuluvien aseiden maaliinsaattamiseen soveltuvien ohjusten kehittämiseen, tuotantoon, ylläpitoon tai varastointiin.

Tuoteluetteloon kuulumattomien kaksikäyttötuotteiden vienti on luvanvaraista myös, jos ostajamaahan tai määrämaahan kohdistuu neuvoston hyväksymällä yhteisellä kannalla tai yhteisellä toiminnalla, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätöksellä tai Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston sitovalla päätöslauselmalla määrätty aseidenvientikielto ja jos viejä on saanut kauppaja- ja teollisuusministeriöltä ilmoituksen siitä, että kyseiset tuotteet ovat tai voivat olla kokonaan tai osittain tarkoitettut sotilaalliseen loppukäyttöön. Sotilaallisella loppukäytöllä tarkoitetaan:

1) sisällyttämistä puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun lain (242/1990) perusteella lueteltuihin puolustustarvikkeisiin;

2) tuotanto-, testaus- tai analysointilaitteiden ja niiden komponenttien käyttöä edellä mainitussa luettelossa olevien puolustustarvikkeiden kehittämiseen, tuotantoon tai ylläpitoon;

3) valmiiksi jalostamattomien tuotteiden

Voimassa oleva laki

Ehdotus

käyttöä edellä mainitussa luettelossa olevien puolustustarvikkeiden tuotantolaitoksessa.

Tuoteluetteloon kuulumattomien kaksikäyttötuotteiden vienti on luvanvaraista myös, jos viejä on saanut kauppa- ja teollisuusministeriöltä ilmoituksen siitä, että kyseiset tuotteet ovat tai voivat olla kokonaan tai osittain tarkoitettut käytettäviksi puolustustarvikeluettelossa lueteltujen sellaisten puolustustarvikkeiden osina tai komponentteina, jotka on viety Suomen alueelta ilman lupaa tai Suomen lainsäädännössä säädetyn luvan vastaisesti.

Jos viejä tietää tai viejällä on syytä epäillä, että tuote on kokonaan tai osaksi tarkoitettu johonkin 1 momentissa mainittuun käyttöön, viejän tulee ilmoittaa asiasta kauppa- ja teollisuusministeriölle, joka päättää vientilisenssin tarpeellisuudesta.

Jos viejä tietää tai viejällä on syytä epäillä, että tuote on kokonaan tai osaksi tarkoitettu johonkin 1—3 momentissa mainittuun käyttöön, viejän tulee ilmoittaa asiasta kauppa- ja teollisuusministeriölle, joka päättää luvanvaraisuudesta.

5 §

Luvan peruuttaminen tai sen ehtojen muuttaminen

Kauppa- ja teollisuusministeriöllä on oikeus peruuttaa vientilisenssi tai muuttaa sen ehtoja, jos hakemuksessa on annettu virheellisiä tietoja tai jos olosuhteet ovat lisenssin myöntämisen jälkeen muuttuneet niin, että Suomen kansainväliset sitoumukset tai velvoitteet sitä edellyttävät.

Kauppa- ja teollisuusministeriöllä on oikeus peruuttaa *vientilupa* tai muuttaa sen ehtoja, jos hakemuksessa on annettu virheellisiä tietoja tai jos olosuhteet ovat luvan myöntämisen jälkeen muuttuneet niin, että Suomen kansainväliset sitoumukset tai velvoitteet sitä edellyttävät.

8 §

Viennin, yhteisötoimitusten ja kauttakuljetuksen valvonta

Kaksikäyttötuotteiden vientiä, yhteisötoimituksia ja kauttakuljetusta valvoo tullilaitos.

Viennin ja yhteisötoimitusten valvonta

Kaksikäyttötuotteiden vientiä ja yhteisötoimituksia valvoo tullilaitos.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

Rangaistukset

Joka huolimattomuudesta rikkoo 4 §:n 2 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava *kaksikäyttötuotteiden vientivalvontailmoituksen laiminlyömisestä* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Joka huolimattomuudesta rikkoo 4 §:n 4 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava *kaksikäyttötuotteiden vientivalvontailmoituksen laiminlyömisestä* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

10 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan tarvittaessa antaa asetuksella.

Asetuksella voidaan säätää neuvoston päätöksen liitteen I tuotekatteen laajentamisesta.

Valtioneuvosto voi päättää yleislisenssin käyttöoikeuden laajentamisesta.

Asianomainen ministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä lisensointimenettelystä ja lisenssihakemukseen liitettävistä selvityksistä sekä asettaa lisenssin käytölle ehtoja.

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan tarvittaessa antaa *valtioneuvoston asetuksella*.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää neuvoston *asetuksen* liitteen I tuotekatteen laajentamisesta ja päättää *yleisluvan* käyttöoikeuden laajentamisesta.

Kauppa- ja teollisuusministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä *lupamenettelystä ja lupahakemukseen* liitettävistä selvityksistä sekä asettaa *luvan* käytölle ehtoja.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 2000.*

Tällä lailla kumotaan kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta 23 päivänä elokuuta 1996 annettu asetus (645/1996) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen sekä kaksikäyttötuotteiden vientilisensioinnista 9 päivänä tammikuuta 1997 annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös (54/1997).

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleisiin lupahakemuksiin sovelletaan niiden vireilletuloajankohtana voimassa olleita säännöksiä.